

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/108/95/94

RELIGIJNOŚĆ POLAKÓW: 1984 - 1994

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Badania religijności Polaków były realizowane przez CBOS od 1984 roku. Od tamtego czasu zmieniała się zarówno treść pytań wskaźnikowych, jak i częstość pomiaru religijności.

Początkowo wskaźnik religijności stosowany był nieregularnie. Można powiedzieć, że do roku 1987 ta sfera życia społecznego nie była objęta systematyczną obserwacją przez CBOS.

Od 1987 roku pytania o stosunek do wiary i praktyk religijnych weszły w skład pytań metryczkowych, powtarzanych z dużą regularnością w różnych badaniach. Zmieniał się w tym okresie sam wskaźnik, czyli treść pytania (pytań). Czasami respondentów pytano o ich stosunek do wiary, innym razem zaś o uczestnictwo w praktykach religijnych. Przez wiele lat mierzono te dwa aspekty religijności za pomocą jednego pytania¹.

Na potrzeby tego opracowania wybrano dane pochodzące z badań zrealizowanych na próbach ogólnopolskich ludności dorosłej. W omawianym okresie stosowane były dwa rodzaje prób ogólnopolskich: kwotowa i adresowa. Ze względu na różnice w doborze prób oraz zmieniające się wskaźniki można analizować religijność Polaków tylko w określonych przedziałach czasowych. Każdy przedział narzucał nieco inne kryteria selekcji materiału porównawczego, ze względu na nieregularność pomiaru. Do 1985 r. omówiono wyniki wszystkich badań przeprowadzonych w tym okresie.

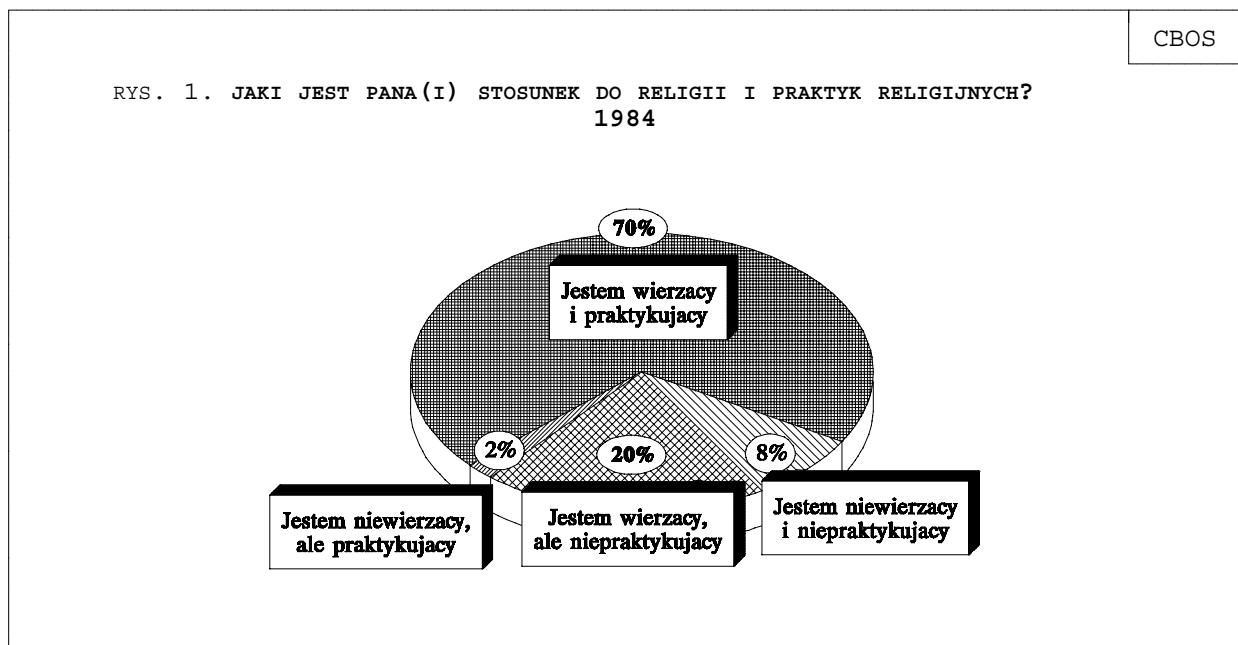
¹ Zob. aneks.

Z lat 1986-1989 wybrano do analizy dane pochodzące z badań realizowanych o tej samej porze roku. W ten sposób udało się porównać rozkłady odpowiedzi uzyskane w pierwszym i ostatnim kwartale każdego roku.

Od 1990 r. ze względu na systematyczne badanie religijności (co miesiąc) wykorzystano dane z co trzeciego badania.

Deklaracje religijności Polaków i udziału w praktykach religijnych do roku 1985

Po raz pierwszy w ankiecie CBOS umieszczono pytanie o stosunek do religii i praktyk religijnych w sierpniu '84. Uzyskano wówczas następujący rozkład odpowiedzi (rys. 1).

W 1985 r. pytanie, za pomocą którego mierzono religijność Polaków, zostało rozbudowane i powtórzone kilkakrotnie w ciągu roku (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Jak określił(a)by Pan(i) swoj stosunek do praktyk religijnych	Termin badania - 1985					
	III	V	VI	VIII	IX	XII
A)						
▶ głęboko wierzący	20	21	22	-	-	24
▶ wierzący	63	69	67	-	-	60
▶ niezdecydowani	8	9	6	-	-	8
▶ niewierzący	7	6	3	-	-	5
▶ zdecydowanie niewierzący	1	2	1	-	-	2
B)						
▶ praktykujący regularnie	39	42	48	44	48	41
▶ praktykujący nieregularnie	36	36	33	34	32	34
▶ uznający jedynie najważniejsze praktyki religijne (np. chrzest dzieci, ślub kościelny)	15	15	13	14	12	14
▶ zupełnie niepraktykujący	7	5	4	6	8	7

W 1984 r. dziewięciu na dziesięciu Polaków deklarowało się jako osoby wierzące, ale 70% przyznawało się do uczestniczenia w praktykach religijnych, bez określenia częstości udziału w nich.

Rok później odsetek osób uważających się za wierzące wahał się od 83% do 90% w zależności od miesiąca, w którym było przeprowadzone badanie. Do praktyk religijnych w ogóle (z wyjątkiem uznawania jedynie tych związanych z tradycją chrześcijańską) przyznawało się od 74% do 81% ankietowanych, przy czym odsetek regularnie praktykujących nie przekroczył nigdy 50% ogółu badanych. Religijne praktyki co szóstego wierzącego Polaka ograniczały się do zachowania powszechnie uznanych i przestrzeganych tradycji chrześcijańskich, takich, jak: chrzest czy ślub kościelny.

Wskaźniki religijności różnią się od notowanych w następnych latach. Warto może przypomnieć, że był to okres nieobecności Kościoła w oficjalnym życiu publicznym. Co więcej, uprawianie wielu zawodów czy członkostwo w organizacji oficjalnie wykluczało przynależność do wspólnoty religijnej. Dla wielu ludzi chodzenie do kościoła było w tym czasie również patriotycznym obowiązkiem, wyrazem przywiązania do wartości narodowych, a także manifestacją opozycji wobec oficjalnej polityki rządu.

Religijność Polaków w latach 1986-1992

Od marca '86 do lutego '92 w badaniach ankietowych pytano respondentów o ich stosunek do wiary i praktyk religijnych za pomocą jednego pytania, traktującego łącznie oba aspekty religijności.

Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do wiary i praktyk religijnych?

- ▲ Jestem wierzący i praktykujący regularnie;
- ▲ Jestem wierzący i praktykujący nieregularnie;
- ▲ Jestem wierzący, ale niepraktykujący;
- ▲ Jestem niewierzący, ale chodzę do kościoła;
- ▲ Jestem niewierzący i niepraktykujący.

Pytanie to było powtarzane z dużą regularnością przez pełnych 6 lat. Jest to najdłuższy okres w badaniach CBOS, w którym stosowano taki sam pomiar religijności społeczeństwa polskiego. W tym czasie zmieniła się koncepcja doboru próby do badań: do 1989 r. badania były realizowane na ogólnopolskiej próbie kwotowej, a od 1990 r. stosowano próby adresowe.

Zaznaczenie tego faktu jest konieczne, ponieważ wzrost religijności na przełomie lat 1989 i 1990 może być między innymi pochodną zmiany próby (tab. 2).

Tabela 2

w procentach

Stosunek do wiary i praktyk religijnych w latach 1986-1992						
Rok	Miesiąc	Wierzący i praktykujący regularnie	Wierzący i praktykujący nie-regularnie	Wierzący ale nie praktykujący	Niewierzący, ale praktykujący	Niewierzący i nie praktykujący
1986	03	46	36	12	1	5
	10	49	33	11	1	6
	12	50	32	12	1	4
1987	03	49	30	13	2	6
	10	49	30	14	1	6
	11	51	29	13	1	6
1988	03	52	30	12	1	5
	10	52	30	12	1	6
	11	50	32	11	1	6
1989	03	49	31	12	1	7
	09	54	31	9	1	4
	11	54	32	9	1	4
1990	09	59	30	9	0	2
	12	61	27	9	1	2
1991	02	61	28	9	0	1
	05	57	34	8	0	2
	08	57	31	10	1	2
	10	55	30	12	0	2
1992	02	56	30	11	1	2

Można mówić o wzroście religijności Polaków między 86 a 89 rokiem. Za tą tezę przemawia stopniowy wzrost regularnego udziału w praktykach religijnych. Obserwuje się wprawdzie wahania religijności zarówno w ciągu poszczególnych lat, jak i miesięcy jednego roku, ale w każdym z badanych przypadków przeważają wierzący, którzy regularnie uczestniczą w praktykach religijnych. Warto dodać, że w 1988 roku² 69% Polaków uważało, że religia może dać odpowiedź na pytanie, jaki jest sens ludzkiego życia, 15% nie miało takiego przekonania, a co szósty respondent powstrzymał się od udzielenia odpowiedzi.

² Badanie "Potrzeby kulturalne społeczeństwa polskiego" zrealizowane w lipcu 1988 r na 1497-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

W latach 1990-1992 - inaczej niż w latach 1986-1989 - można mówić raczej o sporych wahanach religijności Polaków mierzonych regularnością praktyk. Szczytowe nasilenie regularności praktyk nastąpiło na przełomie lat 1990-1991, z tendencją spadkową w następnych miesiącach. Warto jednak podkreślić, że również w tym przedziale czasowym, podobnie jak w poprzednim, wśród wierzących przeważają osoby regularnie praktykujące. Co więcej, w szczytowym nasileniu religijności (przełom lat 1990-1991) osób praktykujących regularnie było dwukrotnie więcej, niż praktykujących sporadycznie. Na inne pytanie³, dotyczące udziału we mszy świętej w ostatnią niedzielę, we wrześniu 1990 roku (a więc w tym samym czasie, co przytoczone odpowiedzi na pytanie o regularność praktyk religijnych) 56% ankietowanych odpowiedziało, że uczestniczyli we mszy w ostatnią niedzielę, 23% było w kościele w ciągu ostatniego miesiąca, a dalsze 11% - ponad miesiąc wcześniej. Okazuje się, że nieco mniej ludzi (w tym samym miesiącu tego samego roku) uczestniczyło we mszy świętej w niedzielę poprzedzającą badania (56%), niż deklaroowało regularny udział w praktykach religijnych (59%). Można więc powiedzieć, że wzrost religijności nastąpił przede wszystkim w drugiej połowie lat osiemdziesiątych. Za tą tezę przemawia zarówno porównanie udziału w praktykach w drugiej połowie lat osiemdziesiątych z latami 84-85, jak i stała tendencja wzrostowa w tym czasie.

Po zmianie ustroju zanotowano również dalszy wzrost odsetka osób praktykujących regularnie, ale tej ogólnej tendencji towarzyszą wyraźne wahania religijności.

W latach 1986-1992 nastąpił wzrost ogólnej liczby Polaków uważających się za osoby wierzące:		CBOS
<u>rok badania</u>	<u>ogółem wierzących</u>	
'86	94%	
'87	93%	
'88	93%	
'89	95%	
'90	97%	
'91	97%	
'92	97%	

³ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9027) zrealizowane w październiku 1990 r. na 1459-osobowej dorosłych mieszkańców Polski.

Po 1989 r. wzrosła aktywność wydawnicza Kościoła, pojawiły się programy religijne w telewizji. W październiku 1990 roku⁴ 29% Polaków przyznało, że lubi oglądać programy religijne w telewizji, a 20%, że najczęściej słucha religijnych audycji radiowych.

Jak już wspomniano, ze względu na zmianę doboru prób należy ostrożnie mówić o zwiększeniu odsetka wierzących po roku 1989 i o wzroście częstotliwości udziału w praktykach religijnych. Można natomiast odnotować pewne stałe tendencje w latach 1986-1992:

1. Społeczeństwo polskie deklaruje duże przywiązanie do wiary katolickiej i praktyk religijnych;

2. W każdym roku i w każdym miesiącu spośród ogółu wierzących i praktykujących najwięcej ludzi praktykuje regularnie;

3. Odsetek respondentów niepraktykujących utrzymuje się na tym samym poziomie i w różnych okresach wahał się od 9% do 14%. Oznacza to, że przeciętnie co ósmy - dziewiąty wierzący Polak nie chodzi wcale do kościoła.

Na koniec jedna uwaga: w pytaniu nie określono, o wyznawaniu jakiej religii jest mowa, odsetki osób wierzących są więc nieco zawyżone o wyznawców innych religii. Oczywiście różnice są minimalne, bowiem Polacy są w zdecydowanej większości katolikami. W roku 1990⁵ wyznawcy religii katolickiej stanowili 94% wszystkich Polaków, 2% wyznawało inną wiarę, a 4% stanowili ateści. W 1992⁶ roku 95% społeczeństwa uważało się za katolików, 2% za wyznawców innych religii, a 3% określiło się jako niewierzący. Tak więc bez względu na wahania, wynikające z różnicy zadawanych pytań i różnych terminów badań, społeczeństwo polskie jest społecznością katolicką, z większą lub mniejszą gorliwością przestrzegającą praktyk religijnych.

⁴ Badanie "Omnibus 1000" (9028) zrealizowane w październiku 1990 r. na 979-osobowej próbie dorosłych mieszkańców Polski.

⁵ Badanie "Sprawy Polski i Polaków" zrealizowane w marcu 1990 r. na 1480-osobowej próbie dorosłych mieszkańców Polski.

⁶ Badanie "Sprawy Polski i Polaków" zrealizowane w listopadzie 1992 r. na 1140-osobowej próbie dorosłych mieszkańców Polski.

Religijność w latach 1992-1994

Od lutego '92 do chwili obecnej wskaźnikiem religijności Polaków są odpowiedzi na pytanie: *Czy bierze Pan(i) udział w takich praktykach religijnych, jak: msze, nabożeństwa lub spotkania religijne?*

Tabela 3

w procentach

Rok	Miesiąc	<i>Czy bierze Pan(i) udział w takich praktykach religijnych, jak: msze, nabożeństwa, lub spotkania religijne?</i>			
		Tak, zazwyczaj kilka razy w tygodniu	Tak, raz w tygodniu	Tak, kilka razy w roku	W ogóle nie uczestniczy
1992	Marzec	8	58	25	9
	Maj	11	57	24	8
	Lipiec	10	57	25	8
	Listopad	11	55	26	8
1993	Luty	10	56	25	9
	Maj	7	59	25	10
	Sierpień	6	59	25	9
	Listopad	6	58	26	11
1994	Luty	5	59	26	11
	Maj	7	59	23	11

Okolo 2/3 wszystkich Polaków deklaruje, że chodzi do kościoła przynajmniej raz w tygodniu. Jest to wskaźnik nie notowany wcześniej, ale też treść pytań zadawanych wcześniej była nieco inna. Jednocześnie od połowy ubiegłego roku do maja '94 zaznaczył się spadek regularności chodzenia do kościoła. Zdecydowało o tym zmniejszenie odsetka ankietowanych praktykujących częściej niż raz w tygodniu. Liczba osób nieregularnie uczestniczących we mszy świętej i innych nabożeństwach utrzymuje się na poziomie mniej więcej jednakowym. Trzeba jednak podkreślić, że według tej nieprecyzyjnej miary religijności, do osób uczęszczających nieregularnie do kościoła zalicza się zarówno tych, którzy chodzą tam trzy razy w roku, jak i tych, którzy biorą udział w nabożeństwach trzy razy w miesiącu.

W omawianym okresie, oprócz pomiaru regularności udziału w praktykach religijnych, pytano ankietowanych o ocenę ich własnego stosunku do wiary (tab. 4).

Tabela 4

w procentach

<i>Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan(i) siebie za osobę:</i>					
Rok	Miesiąc	głęboko wierząca	raczej wierząca	raczej niewierząca	całkowicie niewierząca
1992	Lipiec	31	65	2	2
	Listopad	29	67	2	2
1993	Maj	30	66	2	1
	Listopad	27	69	2	2
1994	Luty	28	69	2	1

Według deklaracji uzyskanych w odpowiedzi na to pytanie w latach 1992 - 1994 odsetki osób uważających się za wierzące utrzymywały się na tym samym poziomie.

		CBOS
Osoby wierzące (w procentach)		
1992	Lipiec	96
	Listopad	96
1993	Maj	96
	Listopad	96
1994	Luty	97

W marcu '92⁷ na pytanie, czy typowy Polak jest religijny, 87% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Panuje więc powszechne przekonanie o religijności narodu polskiego. Jednocześnie na pytanie, czy w Polsce należałoby religię uczynić podstawą odnowy moralnej i społecznej twierdząco odpowiedziała nieco więcej niż jedna trzecia badanych. Połowa była przeciwnego zdania, a 14% nie miało poglądów na ten temat.

⁷ Badanie "Sprawy międzynarodowe" zrealizowane w marcu 1992 r. na 1208-osobowej próbie dorosłych mieszkańców Polski.

Inne wskaźniki religijności

W 1992 roku⁸ w Polsce było 97% ludzi wierzących, w tym 95% katolików. Z badań zrealizowanych w listopadzie '92 pochodzą też następujące deklaracje:

- 77% Polaków przynajmniej raz w roku przystępowało do komunii świętej, a 60% przynajmniej raz w roku uczestniczyło w rekolekcjach;
- 88% badanych zawarło lub zamierzało zawrzeć ślub kościelny;
- 83% ankietowanych posyłało lub zamierzało posyłać swoje dzieci na lekcje religii;
- w 97% domów były symbole religijne;
- 31% respondentów utrzymywało kontakty ze swoją parafią poza nabożeństwami;
- 37% czytało prasę katolicką;
- 15% badanych uczestniczyło w pielgrzymkach religijnych.

Konieczność przestrzegania podstawowych zasad-zakazów wynikających z dogmatu wiary katolickiej - była interpretowana, według deklaracji badanych, dość swobodnie:

- 48% badanych uważało za niesłuszny zakaz rozwodów (43% za słuszny),
- 56% sprzeciwiało się zakazowi aborcji (wobec 29% popierających),
- 69% uważało za niesłuszny zakaz stosowania antykoncepcji,
- 54% akceptowało stosunki przedmałżeńskie.

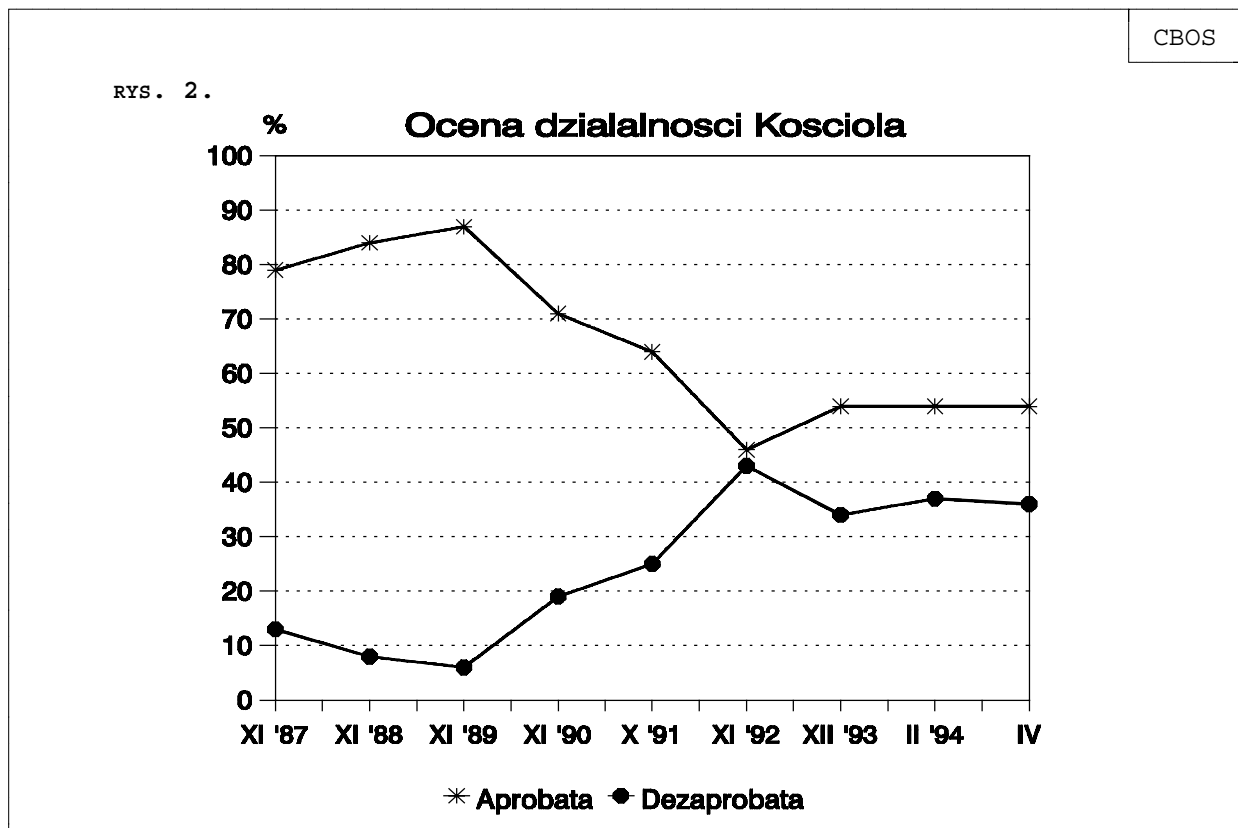
Dla przeciętnego katolika miarą jego religijności są praktyki, uczestnictwo we mszy świętej i inne zachowania o charakterze religijnym, przywiązanie do tradycji chrześcijańskich i symboli, a nie wewnętrzny, moralny nakaz bezwzględnego przestrzegania zasad wiary. Dotyczy to nawet praktyk religijnych. Ponad połowa (58%) ankietowanych uważała, że można być dobrym katolikiem nie praktykując.

⁸ Badanie (9227) zrealizowane na zlecenie "Polityki" w listopadzie 1992 r. na 1140-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

Spoleczna ocena działalności Kościoła katolickiego w Polsce

Osobnym zagadnieniem jest postrzeganie roli i miejsca Kościoła w życiu publicznym. W listopadzie '92 aż 82% wszystkich badanych nie akceptuje bezpośredniego angażowania się Kościoła w życie polityczne, 68% było przeciwnych publicznemu okazywaniu własnej religijności przez urzędników państwowych, a połowa wyraziła dezaprobatę wobec nadawania oprawy religijnej uroczystościom państwowym. Wynika z tego, że w świadomości badanych sfera życia religijnego i sfera życia publicznego są traktowane rozłącznie.

Od 1987 roku w badaniach CBOS powtarzane jest pytanie: *Czy działalność Kościoła rzymskokatolickiego dobrze służy społeczeństwu i jest zgodna z jego interesami?* Społeczna ocena działalności Kościoła w minionych latach przedstawia się następująco (rys. 2).

Do roku 1991 działalność Kościoła cieszyła się ogromną aprobatą społeczną. Ponad 2/3 Polaków oceniało, że Kościół dobrze służy społeczeństwu. W 1989 roku pozytywna ocena poczynień Kościoła zyskała nie notowaną już później powszechną akceptację. Ta ocena w pełni oddaje znaczenie i rolę Kościoła w latach transformacji społeczno-ustrojowej. Wydaje się, że spadek aprobaty po roku 1989 jest związany ze zmianą oczekiwań społeczeństwa wobec Kościoła w nowych warunkach ustrojowych. Jednak nawet w okresie szczytowego wzrostu dezaprobaty większość społeczeństwa dobrze oceniała działalność Kościoła i uważała, że jego aktywność jest zgodna z interesem społecznym. Ostatnio, pod koniec ubiegłego roku, po wyborach parlamentarnych, ponownie wzrosła społeczna ocena działalności Kościoła rzymskokatolickiego.

★

★ ★

Na koniec warto podkreślić, że istnieje wyraźne rozróżnienie osobistego stosunku badanych do wiary i stosunku do Kościoła jako instytucji zabierającej głos w sprawach publicznych.

W roku 1992 wierzący stanowili 96% ogółu Polaków, podczas gdy w tym samym czasie tylko 46% badanych uważało, że działalność Kościoła rzymskokatolickiego dobrze służy społeczeństwu. W rok później, w 1993 roku odsetek aprobujących działalność Kościoła w służbie społeczeństwa wzrósł do 54% i pozostał na tym poziomie do chwili obecnej. Mimo tego wzrostu aprobaty okazuje się, że w kwietniu 1994 roku tylko 56% osób deklarujących się jako wierzące jednocześnie wyraża aprobatę dla działalności Kościoła, 34% wierzących źle ocenia poczynania Kościoła, a pozostałe 10% wierzących powstrzymało się od oceny publicznej działalności Kościoła rzymskokatolickiego.

ANEKS

Zestaw pytań dotyczących pomiaru religijności w badaniach CBOS

W latach 1984-1985 zadawane były następujące pytania:

Jaki jest Pana(i) stosunek do religii i praktyk religijnych?

- 1) jestem wierzący i praktykujący
- 2) jestem niewierzący, ale praktykujący
- 3) jestem wierzący, ale niepraktykujący
- 4) jestem niewierzący i niepraktykujący

Jak określiłby Pan(i) swój stosunek do wiary i praktyk religijnych?

- A)
- 1) głęboko wierzący
 - 2) wierzący
 - 3) niezdecydowany
 - 4) niewierzący
 - 5) zdecydowanie niewierzący
- B)
- 1) praktykujący regularnie
 - 2) praktykujący nieregularnie
 - 3) uznający jedynie najważniejsze praktyki religijne
(np. chrzest dzieci, ślub kościelny)
 - 4) zupełnie niepraktykujący

Od marca '87 do lutego '92 ankietowanym zadawano pytanie:

Jak określiłby Pan(i) swój stosunek do wiary i praktyk religijnych?

- 1) jestem wierzący i praktykujący regularnie
- 2) jestem wierzący i praktykujący nieregularnie
- 3) jestem wierzący, ale niepraktykujący
- 4) jestem niewierzący, ale chodzę do kościoła
- 5) jestem niewierzący i niepraktykujący

W marcu '90 pojawiło się pytanie:

Niezależnie od tego, czy bierze Pan(i) udział w praktykach religijnych, czy też nie, czy mógłby Pan(i) powiedzieć, że jest Pan(i):

- 1) osobą głęboko religijną
- 2) raczej osobą religijną
- 3) raczej osobą niereligijną
- 4) zagorzałym ateistą

Od marca '90 pytano o częstotliwość udziału w praktykach religijnych. Początkowo pytano:

Czy bierze Pan udział w praktykach religijnych:

- 1) kilka razy w tygodniu
- 2) w zasadzie raz w tygodniu
- 3) kilka razy w roku
- 4) nigdy.

Od lutego '92 do chwili obecnej zadawane jest pytanie:

Czy bierze Pan udział w takich praktykach religijnych, jak: msze, nabożeństwa, lub spotkania religijne?

- 1) tak, zazwyczaj kilka razy w tygodniu
- 2) tak, raz w tygodniu
- 3) tak, kilka razy w roku
- 4) w ogóle Pan w nich nie uczestniczy.

Od marca '92 do maja '93 badanych pytano:

Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan siebie za osobę:

- 1) głęboko wierzącą
- 2) wierzącą
- 3) niezdecydowaną
- 4) niewierzącą

lub zamiennie, w tym samym czasie:

Niezależnie od udziału w praktykach religijnych, czy uważa Pan(i) siebie za osobę:

- 1) głęboko wierzącą
- 2) raczej wierzącą
- 3) raczej niewierzącą
- 4) całkowicie niewierzącą.

Od marca '87 do lutego '92 ankietowanym zadawano pytanie:

Jak określiłby Pan(i) swój stosunek do wiary i praktyk religijnych?

1. jestem wierzący i praktykujący regularnie
2. jestem wierzący i praktykujący nieregularnie
3. jestem wierzący, ale niepraktykujący
4. jestem niewierzący, ale chodzę do kościoła
5. jestem niewierzący i niepraktykujący

Wykaz badań wykorzystanych do analizy

1. Badanie "Co o tym myślisz" (T74) zrealizowane w sierpniu 1984 r. na 1492-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
2. Badanie "Jak minął rok 1984?" (T025) zrealizowane w maju 1985 r. na 1440-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
3. Badanie "Jubileusz ONZ" (T155) zrealizowane w sierpniu 1985 r. na 1655-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
4. Badanie "Co o tym myślisz?" (T135) zrealizowane w czerwcu 1985 r. na 2320-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski
5. Badanie "Aktualne wydarzenia" (T075) zrealizowane w marcu 1985 r. na 1488-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
6. Badanie "Aktualne problemy" (T165) zrealizowane we wrześniu 1985 r. na 1492-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
7. Badanie "Aktualne problemy" (T205) zrealizowane w grudniu 1985 r. na 1479-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
8. Badanie "Polityka informacyjna" (T046) zrealizowane w lutym - kwietniu 1986 r. na 1577 reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
9. Badanie "Jak minął rok 1986?" (T206) zrealizowane w grudniu 1986 r. na 1477-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
10. Badanie "Co o tym myślisz?" (T186) zrealizowane w październiku 1986 r. na 1473-osobowej reprezentatywnej próbie udziałowej dorosłych mieszkańców Polski
11. Badanie "Aktualności-perspektywy-problemy" (T047) zrealizowane w marcu 1987 r. na 1499-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
12. Badanie "Świat wokół nas" (T187) zrealizowane w październiku 1987 r. na 1498 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
13. Badanie "Jak minął rok 1987?" (T217) zrealizowane w listopadzie 1987 r. na 1498 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
14. Badanie "Sprawy Polski i Polaków" (T048) zrealizowane w marcu 1988 r. na 1499 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
15. Badanie "Co o tym myślisz" (T208) zrealizowane w październiku 1988 r. na 1999-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski

16. Badanie "Jak minął rok 1988?" (T228) zrealizowane w listopadzie 1988 r. na 1498 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
17. Badanie "Co o tym myślisz?" (T029) zrealizowane w marcu 1989 r. na 1497 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
18. Badanie "Aktualne wydarzenia" (T159) zrealizowane we wrześniu 1989 r. na 999 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
19. Badanie "Aktualne wydarzenia" (T189) zrealizowane w listopadzie 1989 r. na 1497 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
20. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9025) zrealizowane w we wrześniu 1990 r. na 1459 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
21. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9037) zrealizowane w grudniu 1990 r. na 1475 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
22. Badanie "Świat wokół nas" (9104) zrealizowane w lutym 1991 r. na 1500-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
23. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9118) zrealizowane w maju 1991 r. na 1000 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
24. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (2123) zrealizowane w październiku 1991 r. na 1500 -osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
25. Badanie "Środowisko - sprawy publiczne" (9202) zrealizowane w lutym 1992 r. na 1000-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
26. Badanie "Sprawy międzynarodowe" (9106) zrealizowane w marcu 1992 r. na 1208-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
27. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9212) zrealizowane w maju 1992 r. na 1191-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
28. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9217) zrealizowane w lipcu 1992 r. na 1124-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
29. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9226) zrealizowane w listopadzie 1992 r. na 1184-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
30. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9305) zrealizowane w lutym 1993 r. na 1255-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
31. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9318) zrealizowane w maju 1993 r. na 1075-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski

32. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9326) zrealizowane w sierpniu 1993 r. na 1376-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
33. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9337) zrealizowane w listopadzie 1993 r. na 1226-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
34. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9404) zrealizowane w lutym 1994 r. na 1198-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
35. Badanie "Jak minął rok 1987?" (T217) zrealizowane w listopadzie 1987 r. na 1498-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
36. Badanie "Aktualne wydarzenia" (T218) zrealizowane w listopadzie 1988 r. na 1494-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
37. Badanie "Aktualne wydarzenia" (T189) zrealizowane w listopadzie 1989 r. na 1497-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
38. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9034) zrealizowane w listopadzie 1990 r. na 1490-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
39. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9128) zrealizowane w październiku 1991 r. na 1500-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
40. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9226) zrealizowane w listopadzie 1992 r. na 1184-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
41. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9341) zrealizowane w grudniu 1993 r. na 1239-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
42. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9008) zrealizowane w marcu 1990 r. na 1480-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
43. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9009) zrealizowane w marcu 1990 r. na 1502-osobowej reprezentatywnej próbie dorosłych mieszkańców Polski
44. Badanie (9227) zrealizowane na zlecenie POLITYKI w listopadzie 1992r. na 1140-osobowej próbie dorosłej ludności Polski
45. Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (9413) zrealizowane w kwietniu '94 na 1207-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.
46. Badanie "Co o tym myślisz?" (9416) zrealizowane w maju 1994 r. na 1219-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.